

ХАРАКТЕРИСТИКА
НА ДИСЦИПЛИНАТА „АНАЛИЗ И УПРАВЛЕНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА”
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „СТОПАНСКО УПРАВЛЕНИЕ”, форма на обучение: задочна

Обучаваща катедра: „Мениджмънт”

Образователно-квалиф. степен: Бакалавър	Вид на дисциплината: Избираема	№ по учебен план 29.2	Година: 3
Семестър: VI	Брой кредити: 6	Водещ преподавател: доц. д-р инж. Десислава Иванова Петрова	
<p>Цел на курса: В днешно време теорията на конкурентоспособността е модерна икономическа теория с голяма практическа значимост. Тя дава систематизирани знания за това как да се постигне дълготраен успех в конкурентната борба и е свързана с повишаването на жизнения стандарт и просперитета на хората. Нейното значение е оценено от голям брой международни организации, които правят периодични оценки и класации на държавите по конкурентоспособността им. Оценката и анализа на конкурентоспособността на страните си, като цяло и по отрасли, правят и отделните правителства и на тази основа разработват своите политики за повишаването ѝ. От знанията за това как трайно да се преборят с конкуренцията все повече се интересуват и отделните предприятия. В лекционния материал са разгледани теоретичните и методическите въпроси и научен инструментариум за измерване и оценка на конкурентоспособността и растежа на фирмите при съвременните условия. Целта на курса е да даде на студентите теоретични и практически знания за анализа и управлението на конкуренто-способността на предприятията.</p>			
<p>Необходими условия: Лекционна зала, компютър, мултимедиен прожектор, шрайбпроектор, достъп до интернет.</p>			
<p>Съдържание на курса: Характеристика и основни функции на конкуренцията - Конкуренцията е неделима част от пазарната икономика и трябва да се разглежда във връзка с пазара като цялостна система. Механизмът на цените в пазарни условия може да функционира ефективно само в случаи, че много самостоятелни и независими стопански субекти се надпреварват да заемат по-добра позиция на пазара и да привлекат повече клиенти като предлагат по-качествени и по-евтини стоки и услуги. В пазарната икономика конкуренцията изпълнява редица функции. Първата функция е съпоставителна. Тя представлява универсален инструмент за съпоставяне на ефективността на различните предприятия и стимулира най-перспективните и икономически дееспособни от тях. Подобно съревнование отговаря на интересите на потребителите като им предоставя най-изгодни условия за покупка. Втората функция се състои в отсяване на тези производители, които не са способни да осигурят не по-лоши отколкото у съперниците си равнище на цените и качеството на стоките и услугите, които предлагат на пазара. В резултат на това се повишава общото равнище на ефективността. Съвременната конкуренция се различава от тази при класическия капитализъм. Тя няма качествата на свършен, автоматично действащ саморегулативен механизъм. Това породило необходимостта тя да бъде допълвана с целенасочено регулиране от страна на държавата като се отчетат следните конкретни обстоятелства: предотвратяване сключването на картелни споразумения и съгласувана практика на силно структурирани пазари; разрешаване създаването на картели във фрагментирани пазари, доколкото последните не отстраняват напълно конкуренцията; насърчаване на концентрацията когато преобладават твърде малки и икономически нестабилни фирми за да финансират техническия прогрес; закриване на фирми с господстващи пазарни позиции, които не могат да бъдат оспорвани и т.н.</p> <p>Теория за конкурентните предимства - Според теорията на Портър конкурентоспособността на дадена фирма се определя от условията, при които тя се развива, а те от своя страна се определят от действието на четири детерминанти: фактори на производството, пазарно търсене, свързани и поддържащи отрасли и фирмена стратегия, структура и съперничество.</p> <p>Детерминантите, поотделно и като система, очертават контекста, в който националните фирми се раждат и се конкурират: наличието на ресурси и умения, необходими за спечелването на конкурентно предимство в дадена индустрия; информацията, определяща кои възможности ще се възприемат и посоките, в които ресурсите и уменията ще се използват; целите на собствениците, мениджърите и служителите включени във или осъществяващи конкуренцията; натиска върху фирмите да инвестират и правят нововъведения.</p> <p>Теория на клъстерите - Конкурентните отрасли на една страна не са равномерно разпределени в икономиката. Успешните индустрии обикновено са свързани чрез вертикални (продавач/купувач) или хоризонтални (общи клиенти, технология, пласментни или информационни канали и т.н.)</p>			

взаимоотношения. По този начин се формират т.н. “кълъстери”. Кълъстерът, най-кратко формулиран, включва критична маса фирми от една област, които притежават изключителни конкурентни предимства. Под кълъстер се разбира свързани и съпътстващи производства, които образуват веригата: първичен ресурс-полуфабрикат-крайно изделие; технологично оборудване за производството; спомагателни материали за производството; допълнителни услуги за производството. На практика кълъстерите представляват мрежа от производства обединени от хоризонтални и вертикални връзки. Тяхното влияние върху развитието на производството и пазара, в т.ч. и конкуренцията, на съвременният етап е значително и многостранно.

Иновационно ориентиран модел за постигане на конкурентоспособност - Бързото развитие на технологиите налага нови стандарти за вземане на управленски решения на всички равнища на икономиката – микро, мезо и макро. Съвременното общество се основава на силата на интелекта и знанията, на високопроизводителните, интегрирани и гъвкави технологии. В тези условия равнището на технологичната структура на дадена страна определя конкурентоспособността и производителността на труда на нейната икономика и мястото ѝ на световните пазари. Световната практика показва, че няма силно развита в икономическо отношение страна, която да не провежда целенасочена, в т.ч. и държавна, политика за развитие на технологиите, включително и чрез мерки близки до субсидии, даване на приоритети и фискални облекчения. Същевременно степента на инвестиране в изследователска и развойна дейност, маркетинга, информацията и физическите активи е силно повлияна от корпоративните и управленски цели. Ако целите на определена индустрия (или фирма) са несъвместими с устойчиви инвестиции в техническо и технологично развитие конкурентното предимство ще бъде изгубено в полза на такива в които инвестициите за развитие на производството са иновационно ориентирани.

Препоръчителна литература:

1. Агов, А. и колектив, Иновациите европейски, национални и регионални политики, Фондация „Приложни изследвания и комуникации”, 2008, ISBN 978-954-9456-12-7.
2. Ангелов, А., Основи на мениджмънта, С., 2006.
3. Велев, М., Оценка на анализ на фирмената конкурентоспособност, Издателство, Софттрейд, 2004, ISBN: 954972588X.
4. Гонгалова, Е., Д. Петрова, Теория на системите и организационно проектиране Габрово, Издателство „ЕКС-ПРЕС”, 2010, ISBN 978-954-490-107-3.
5. Дракър, П., Иновации и предприемачество, С., 2002.
6. Петрова, Д., Управление на фирма – мениджмънт и инвестиции, Учебник, Габрово, Издателство „ЕКС – ПРЕС”, с.267, 2011, ISBN 978-954-490-249-0.
7. Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация, С., 2004.
8. Национална стратегическа референтна рамка на Република България за програмен период 2013-2020 г., Министерство на финансите, 2013.

Методи на преподаване: Лекции, семинарни упражнения, презентации, учебни филми.

Методи на оценяване: писмен семестриален изпит, семестриални контролни работи.

Кредити по видове дейност:

Аудиторна заетост: (15 л/15 сем.упр./0 лаб.упр., Общо 30 часа): 1,2 кредита

Извънаудиторна заетост: (120 часа): 4,8 кредита

Д.1- Подготовка за семинарни упражнения -0,3к., Д.2-Посещение на библиотека-0,3к. Д.3- Задание за извънаудиторно решаване-0,6к., Д.5- Самостоятелна работа-0,3к., Д.6 –Обучение чрез електронни версии на курсове-0,3к., Д.7- Подготовка за изпит-1,5 к., Д.8 – Подготовка за текущо оценяване на знанията – 0,5 к.; Д.14- Работа в интернет- 0,5к., Д.23- Консултация с преподавател – 0,5 к

Език, на който се преподава: български и английски